O'ZBEKISTON *RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA`LIM VAZIRLIGI*

Toshkent PTI

««INFORMATIKA VA AXBOROTLAR TEXNOLOGIYASI» FANIDAN

Taqdimot ishi

Topshirdi: ***KURBANOV B.***

Qabul qildi: ***DJAPAROVA R.***

TOSHKENT 2013

Mavzu: MS Access dasturining asosiy elementlari va maydonlar xususiyatlari.

- MS Access dasturini eshga tushirish Micrasoft Offise paketining MS Word dasturi kabi uch xil usulda amalga oshirilishi mumkin.

MS Access asosiy elementlari-bu ***jadvallar, so`rovlar, formalar, hisobotlar, makroslar***.

Jadvallar-har qanday ma'lumotlar omborining asosiy elementlari bo`lib, unda ma'lumotlar saqlanadi.

So'rovlar-orqali ma'lumorlar tartiblanadi, tanlanadi, o`zgartiriladi, birlashtiriladi, ya'ni qayta ishlanadi.

Formalar-yordamida ma`lumotlar omboriga yangi ma'lumotlar qulay shaklda kiritiladi.

Hisobotlar-yordamida kelakli ma`lumotlar bosmaga chiqariladi. Agar ma`lumotlar ombori bilan ishlaganda ma'lum bir amallar tez-tez takrorlansa, bu amallarni makrobuyruqlar orqali yagona **makros**ga birlashtirilib, ma'lum bir tugmachalarga bog'lash mumkin.

Next

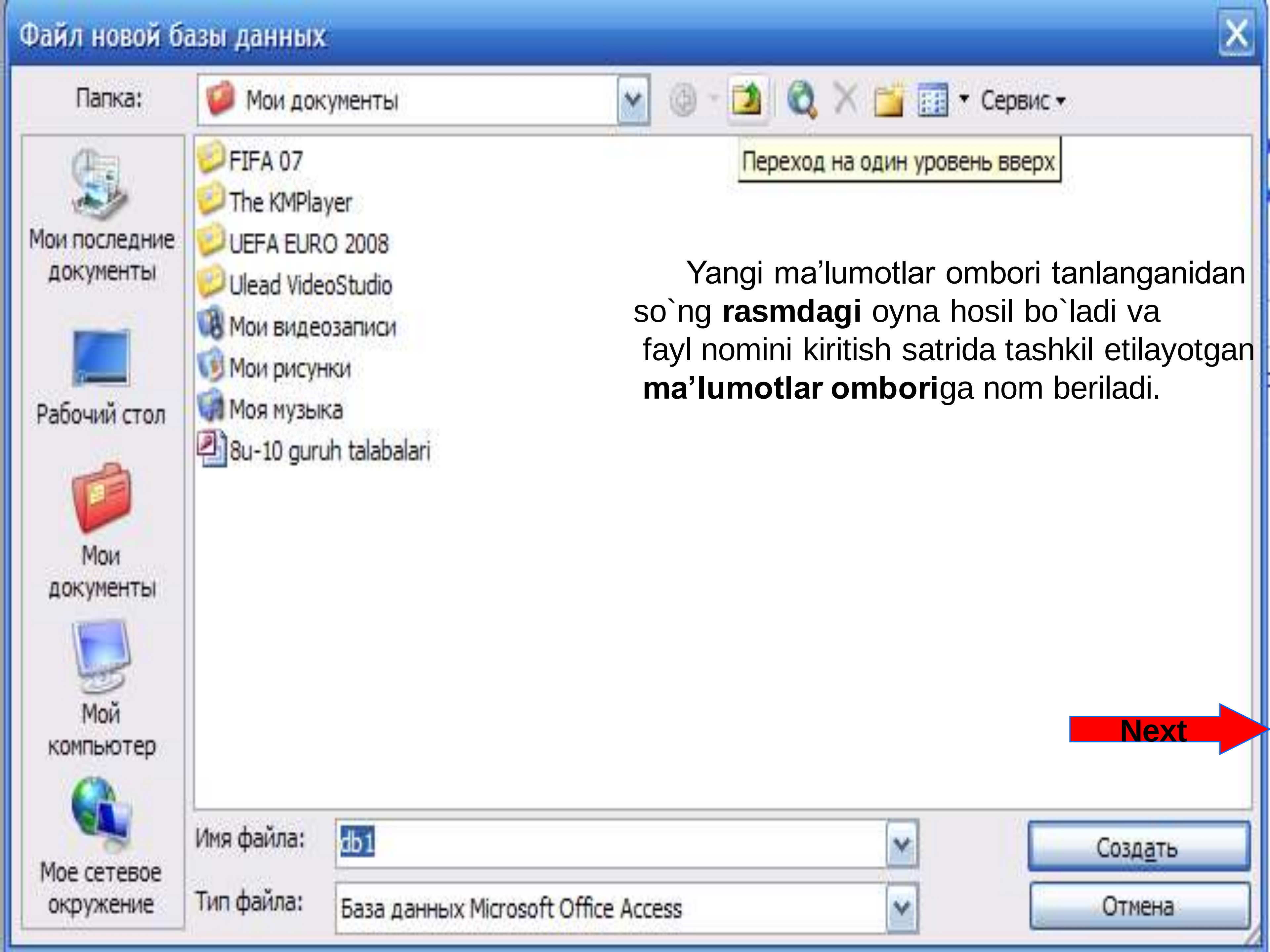

Yangi ma’lumotlar ombori tanlanganidan so`ng **rasmdagi** oyna hosil bo`ladi va fayl nomini kiritish satrida tashkil etilayotgan **ma’lumotlar ombori**ga nom beriladi.

Next

MS Accessda ma’lumotlar omborini tashkil etish jadvalini tashkil etishdan boshlanadi. Access jadval tashkil etishning uch xil usulini taklif etadi.

- *1. Konstruktorhilatidagi jadval tashkil etish (создание таблицы в режиме конструктора).*
- *2. usta yordamida jadval tashkil etish (создание таблицы в помощью мастера).*
- *3. Ma’lumotlarni kiritish orqali jadval tashkil etish (создание таблицы путём ввода данных).*

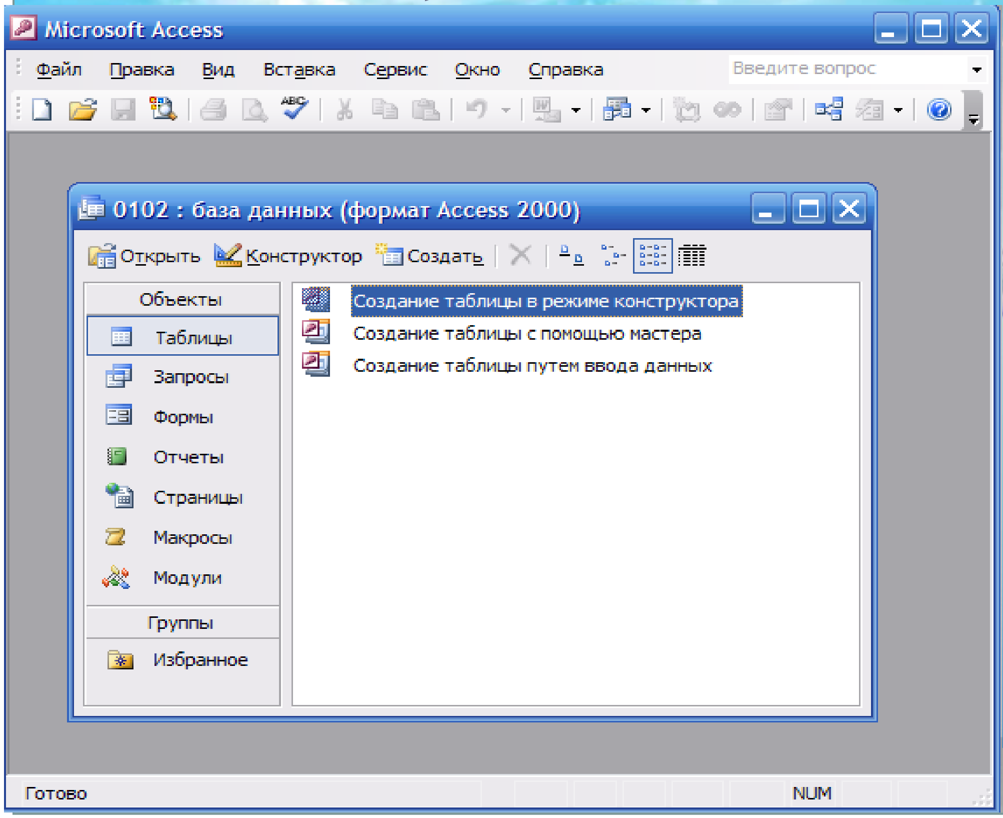

Jadval tashkil etishning uchala usuli bir-biridan farq qiladi.
Quyida jadval tashkil etishning “Ronstruktor holatidagi jadval tashkil etish” usuli bilan tanishib chiqamiz.

Next

Ma’lumotlar ombori tashkil etishning ushbu bosqichida jadval strukturasi tashkil etiladi, ya’ni jadvaldagi ustunlar va ularning tiplari aniqlab olinadi.

Ma’lumotlar ombori tashkil etishdan avval puxta o`ylangan rejaga ega bo`lish zarur. Shundagina ma’lumotlar ombori tashkil etishda vaqtdan samarali foydalanish mumkin. Accessda ma’lumotlar ombori tashkil etishdan oldin jadvalni MS Word dasturida tuzib oling, shunda bo`lajak jadvalingiz tuzilishi haqida aniq tasavvurga ega bo`lasiz.

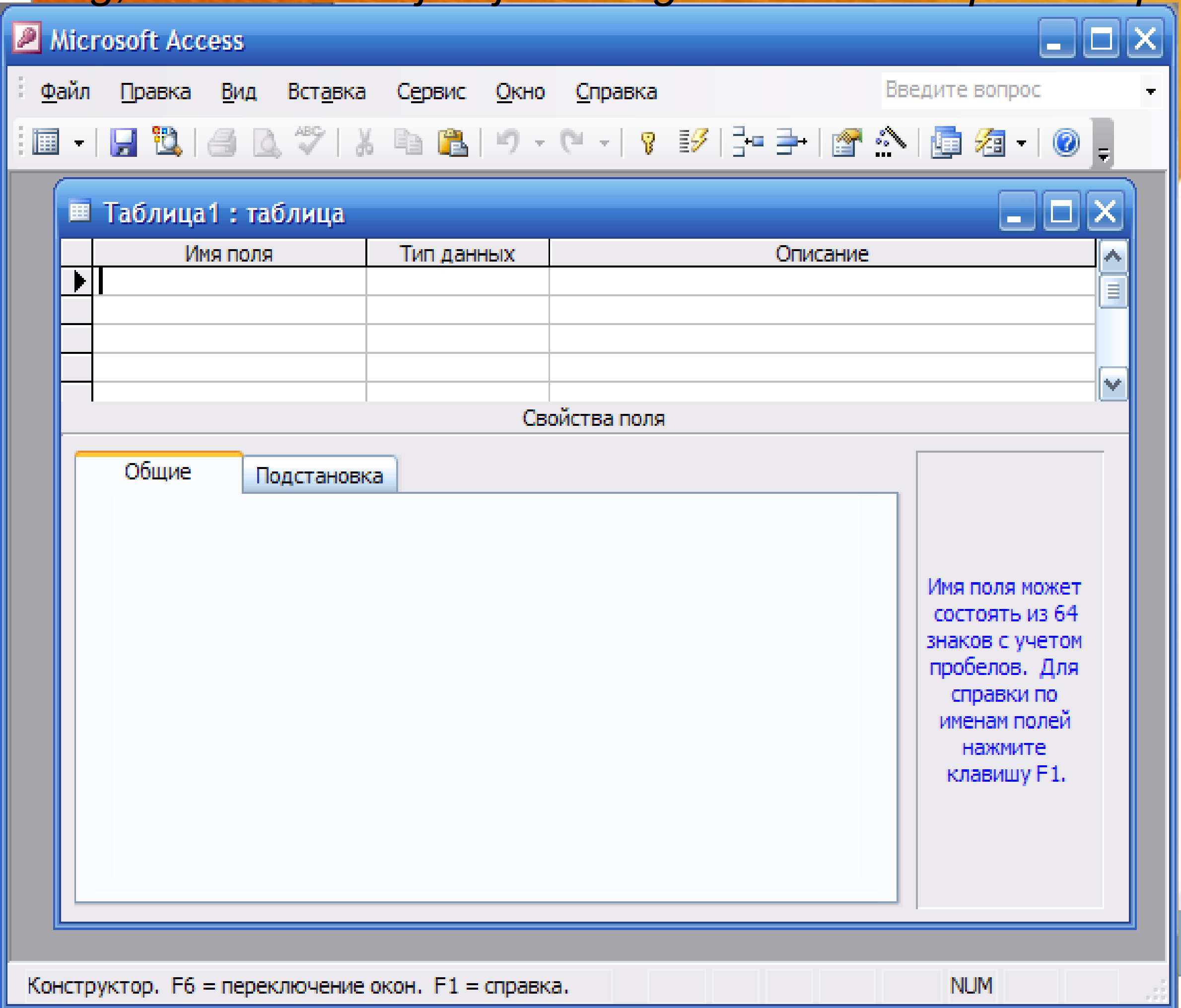

Rasmdagi oynaning maydon nomini kiritishga mo`ljallangan katakchasiga jadvalining birinchi maydoni nomi kiritiladi. Birinchi maydon nomi “Familiya” bo`lishi kerak. Maydon nomi kiritilgandan keyin ushbu maydonga mos ma’lumotlar tipini ko`rsatish kerak bo`aldi. Buning uchun maydon nomi kiritilgandian katakchaning o`ng tomonidagi katakchaga o`tib, ro’yxatdan kerakli tipi tanlab olinadi.

Next

Ma’lumotlarning qiymatlarini quyidagicha bo`lishi mumkin: Matnli (текстовой), MEMO maydoni (поле мемо), sonli (числовой), sana/vaqt(дата/время), pul birligi (денежный), sanagich(счетник), mantiqiy(логический), multimedia tipidagi(РОЛЕ объекта ОЛЕ), gipermurojat(гиперссылка),

MS Access dasturida ma’lumotlar ombirini tashkil etishni quyidagi masalani hal etish orqali ko`rib chiqamiz.

Masala: 1-kurs talabalari haqidagi ma’lumotlar ombirini tashkil etish kerak.

Yechish. Ushbu ma’lumotlar ombirini ikkita jadval ko`rinishida tashkil etish.

Birinchi jadval talabalar haqida umumiy ma’lumotdan iborat.

Ikkinchi jadvalda talabalarning fanlardan olgan baholari aks etadi.

Birinchi va ikkinchi jadvallarning maydon nomlari va qiymatlarining tiplarini quyidagicha tanlash mumkin:

Имя поля	Тип данных
Tartib raqami	Счетчик
Familiyasi	Текстовый
Ismi	Текстовый
Otasining ismi	Текстовый
Kursi	Числовой
Tug'ilgan sana	Дата/время
Telefon raqami	Числовой
Rasmi	Поле объекта OLE

Имя поля	Тип данных	Описание
Код	Счетчик	
Ўзбекистон тарихи	Числовой	
Кимё	Числовой	
Чизма геометрия	Числовой	
Физика	Числовой	
Чет тили	Числовой	
Олий математика	Числовой	
Жисмоний тарбия	Логический	
Информатика	Числовой	
Рус тили	Числовой	
Йўналишга кириш	Числовой	

Next

Birinchi jadvalning maydon nomlari kiritilgandan keyin jadval tashkil etish oynasi rasmdagi ko'rinishga keladi. Endi jadvalni nom berib saqlanadi. Buning uchun: ***1.Fayl*** *menyusining* сохранить *bo`limi bosiladi.*2. *Ushbu oynaning nom kiritish qismiga jadval nomi kiritiladi. Masalan,* ***Umumiy ma'lumotlar. 3. Ok*** *tugmasi bosiladi.*

Jadval nomi kiritilgandan keyin ekranda Kalit maydoni haqidagi oyna hosil bo'ladi. Bu oynada Kalit maydon aniqlanmaganligi va uni aniqlash yoki aniqlamaslik so'ralgan. Kalit maydonni aiqlash uchun "Ha" "Да" tugmasi tanlanadi. Natijada jadvalga kalit maydon qo`shiladi.

Yangi maydon: Kod

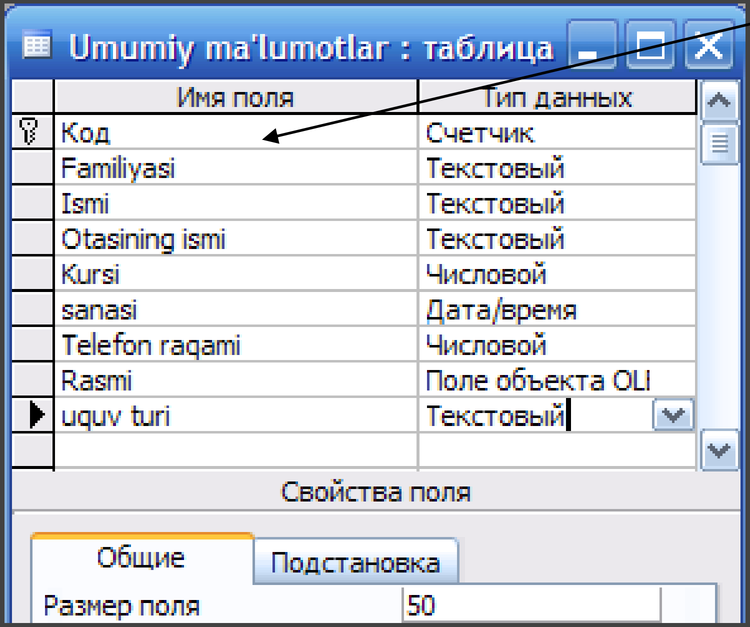

Maydonning chap tarafidagi kalit belgisi ushbu maydon kalit maydon sifatida aniqlanganligini bildiradi. Bitta jadvalga faqat bitta kalit maydon kiritilishi mumkin.

Kod nomli yangi maydon Access dasturi tomonidan avtomatik tarzda kiritiladi va uning tipi Hisoblagich(счетник) qilib belgilanadi. Jadvalni bunday usulda tashkil qilish Konstruktor holatida ishlash deb ataladi.

Endigi vazifa jadvalni ma'lumorlat bilan to`ldirishdan iborat. Buning uchun vositlar panelining Ko`rinish (ВИД) tugmasi tanlanadi va rasmdagi jadval quyidagi ko`rinishga keladi.

Next

Endigi vazifa jadvalni ma'lumotlar bilan to`ldirishdan iborat. Buning uchun vositlar panelining Ko`rinish (ВИД) tugmasi tanlanadi va rasmdagi jadval quyidagi ko`rinishga keladi

Endi Konstruktor holatidan Jadvalga ma'lumotlarni kiritish holatiga o`tiladi. Ushbu holatga o`tilganida Ko`rinish tugmasi ko`rinishi ko`rinishga o`zgaradi. Bir holatdan ikkinchi holatga ushbu tugmalarni bosish orqali o`tiladi.

Таблица2 : таблица

tartib raqami	familiyasi	ismi	otasining ismi	kursi	tug'ilgan sana	telefon raqami	rasmi
(Счетчик)				0		0	

Запись: 1 из 1

Rasmdagi jadvalga talabalarning ma'lumotlari ketma-ket kiritiladi. Nirinchi ustunga tartib raqami kiritilmaydi, tartib raqami dastur tomonidan avtomatik tarzda o`zgartiriladi. Ma'lumotlar kiritishni Familiya ustunidan boshlanadi.

Ma'lumotlar kiritilgandan so`ng quyidagi jadval hosil bo`ladi.

umiy ma'lumotlar : таблица

Код	Familiyasi	Ismi	Otasining ismi	Kursi	sanasi	Telefon raqami	Rasmi	uquv turi
1	Муллабоев	Олимжон	Абдуғаниевич	1	21.02.1989	5731263	Пакет	грант
2	Қўчқаров	Жамшид	Мўминжон ўғлi	1	01.09.1991	6837997	Пакет	грант
3	Акрамов	Бахром	Мамашокировi	1	20.02.1984	7005779	Пакет	грант
4	Отажонов	Усмон	Одамбоевич	1	05.05.1988	7050588	Пакет	грант
5	Одилов	Ойбек	Ахаджон ўғли	1	22.10.1992	6806261	Пакет	грант
6	Сулаймонов	Боситхон	Кодир ўғли	1	02.09.1992	2600112	Пакет	контракт
7	Ортиқова	Камола	Инсоналиевна	1	08.07.1990	4180517	Пакет	контракт
8	Юлдашев	Бахтиёр	Нуриллаевич	1	26.05.1977	4056655	Пакет	контракт
9	Жўраев	Дилшод	Хамидуллаеви	1	06.10.1985	6216869	Пакет	контракт
10	Мехмонов	Абдулло	Лутфиллаевич	1	06.01.1988	1772000	Пакет	контракт

1 из 26

Next

Huddi shunday usul bilan ikkinchi jadval ham tashkil etiladi va uni deb nomlanadi. Ushbu jadvalni tashkil etib, ungama’lumotlar kiritilganidan keyin uning ko`rinishi quyidagicha bo`ladi.

anlar natijasi : таблица

Код	Ўзбекистон тар	Кимё	Чизма геометр	Физика	Чет тили	Олий математи	Жисмоний тарб	Информатика	Рус тили	Йўналишга кир
1	55	46	56	51	55	55	71	52	74	72
2	55	55	55	55	71	64	72	63	78	79
3	55	54	56	57	58	55	59	55	69	65
4	72	73	74	71	75	72	76	68	76	74
5	88	74	55	74	78	71	77	64	77	80
6	55	54	55	56	57	58	59	51	65	70
7	80	88	82	86	78	79	72	66	74	79
8	55	54	58	57	59	58	55	54	56	65
9	56	58	58	57	58	59	55	54	56	66
10	55	53	52	57	59	52	66	51	64	65

сь: 1 из 25

Ikkala jadvalning o`xshash tomoni shundan iboratki, ularning ikkalasi ham “Tartib raqami” nomli maydonga ega. Ushbu maydon ikkala jadvalda ham Kalit maydon hisoblandi.

Ma’lumotlar ombori tashkil etishdan asosiy maqsad, jamlangan ma’lumotlat ichidan ma’lum bir shart (qoida, shablon, kriteriy) bo`yicha kerakli ma’lumotlar topish. Endigi vazifa—Umumiy ma’lumotlar va fanlar natijasi-bu ma’lumotlar ichidan turli Kriteriylar bo`yicha kerakli ma`lumotni topish kerak.

Next

Bunday kriterlar quyidagicha bo`lishi mumkin:

1. Informatika, ingliz tili, oily matematika fanlaridan 5 baho olgan talabalarni aniqlash.
2. Familiyasi “R” harfi bilan boshlanadigan talabalarni aniqlash.
3. Talabalar ichida may oyida tug`ilganlarini aniqlash va hokazo.

Ma’lumki, yuqorida keltirilgan kriteriyalarga javob beradigan ma’lumotlar ikkita jadvalda joylashgan. Ikkita turli jadvaldan ma’lum kriteriyalar bo`yicha kerakli ma’lumotlarni toppish uchun ularni o`zaro bog`lash zarur. O`zaro bog`liq Jadvallar Relyatsion jadvallar deyiladi. Relyatsion jadvallardagi bog`lanish jadvallardagi bir xil Kalit maydonlar orqali amalgam oshiriladi. Jadvallarni bog`lash, ya’ni Relyetsion jadvallar hosil qilish quyidagicha amalga oshiriladi. SERVIS (Сервис) menyusining Ma’lumotlar sxemasi (Схема данных) bo`limini tanlaganimizdan so`ng oyna hosil bo`ladi. Ushbu oynada ma’lumotlar omborida mavjud bo`lgan jadvallar nomlari aks etgan: Umumiy Ma’lumotlar va Fanlar natijasi

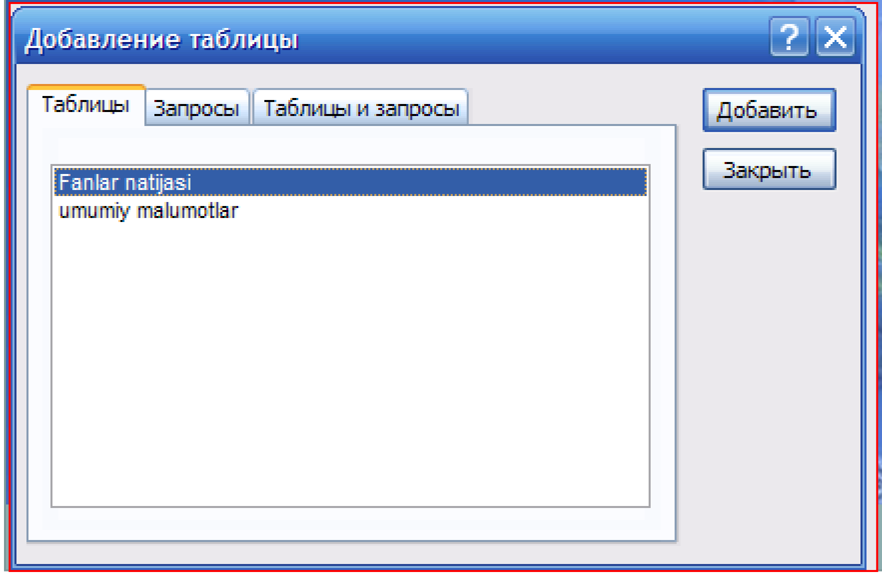

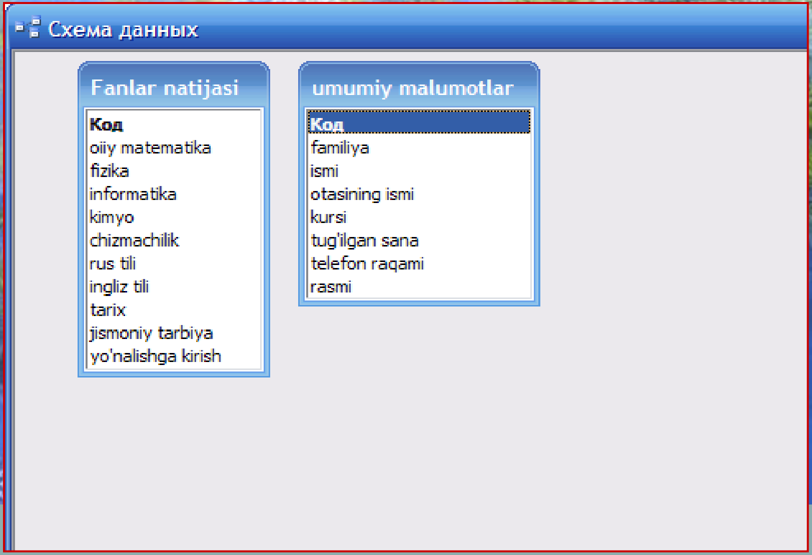

Kursor Umumiy Ma’lumotlar va Fanlar natijasi jadvallari nomlari ustida turganda Qo`shib qo`yish (Дабавить) so`ng Yopish (Закрыть) tugmalari bosiladi va rasmdagi oyna hosil bo`ladi.

Ikkala jadvalda ham bir xil KOD nomli Kalit maydon mavjud. Rasmdagi ikkita kalit maydonlar nomlaridan biri “sichqoncha” bilan belgilanadi va “sichqoncha” tugmasini ushlab turgan holda ikkinchi jadval Kalit maydonning nomi ustiga olib boriladi. Shundan so`ng dastlabki rasm oyna ochiladi. Bu oynada Hosil qilish (Создать) tugmasi bosiladi. Shundan so`ng dastlabki rasmdagi oyna quyidagi ko`rinishga o`tadi.

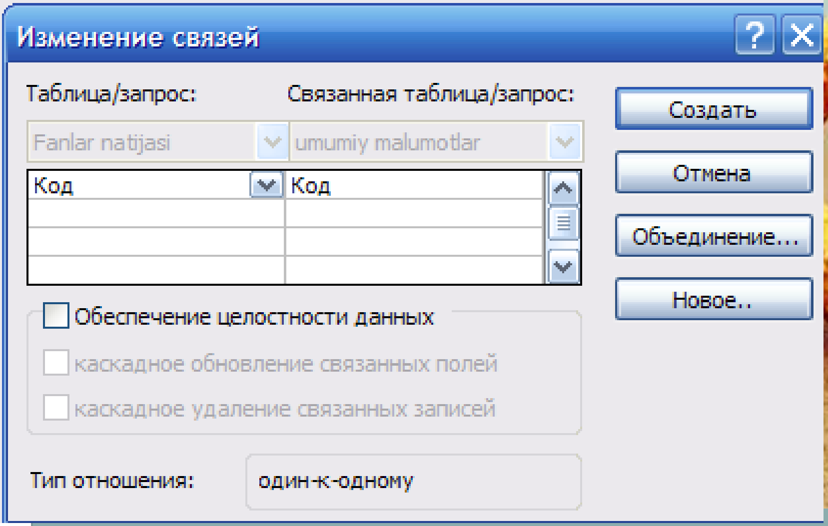

Next

Bog`lanishlar jadvallarda “+” belgisi orqali ifoda etiladi va belgilar ochilganda quyidagi ko`rinishlar hosil qiladi.

Umumiy ma'lumotlar : таблица

	Код	Familiyasi	Ismi	Otasining ismi	Kursi	sanasi	Telefon raqami	Rasmi	uquv turi
−	1	Муллабоев	Олимжон	Абдуғаниевич	1	21.02.1989	5731263	Пакет	грант

	Ўзбекистон тар	Кимё	Чизма геометр	Физика	Чет тили	Олий математи	Жисмоний тарб	Информатика	Рус тили	Йўналишга кир
	55	46	56	51	55	55	71	52	74	72
*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	Код	Familiyasi	Ismi	Otasining ismi	Kursi	sanasi	Telefon raqami	Rasmi	uquv turi
−	2	Кўчқаров	Жамшид	Мўминжон ўғлі	1	01.09.1991	6837997	Пакет	грант

	Ўзбекистон тар	Кимё	Чизма геометр	Физика	Чет тили	Олий математи	Жисмоний тарб	Информатика	Рус тили	Йўналишга кир
	55	55	55	55	71	64	72	63	78	79
*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	Код	Familiyasi	Ismi	Otasining ismi	Kursi	sanasi	Telefon raqami	Rasmi	uquv turi
+	3	Акрамов	Бахром	Мамашокирові	1	20.02.1984	7005779	Пакет	грант
+	4	Отажонов	Усмон	Одамбоевич	1	05.05.1988	7050588	Пакет	грант
+	5	Одилов	Ойбек	Ахаджон ўғли	1	22.10.1992	6806261	Пакет	грант
+	6	Сулаймонов	Боситхон	Кодир ўғли	1	02.09.1992	2600112	Пакет	контракт
+	7	Ортикова	Камола	Инсоналиевна	1	08.07.1990	4180517	Пакет	контракт

Запись: 25 из 26

Shunday qilib, ikkita jadvaldan RELYATSION jadvallar hosil bo`ldi. Zaruratga qarab, relyatsion jadvallarni ikkita jadval asosidagina emas, balki bir nechta Jadvallar asosida ham tashkil etish mumkin.

Relyatsion jadvallarni hosil qilishdan asosiy maqsad, ma’lumotlar amboridan ma’lum bir kriteriy bo`yicha kerakli ma’lumotlarni So`rovlar (ЗАПРОСЫ) orqali tanlab olishdan iborat.

F I n I s h e d